

Feiring Bruk

Lørenskog kommune

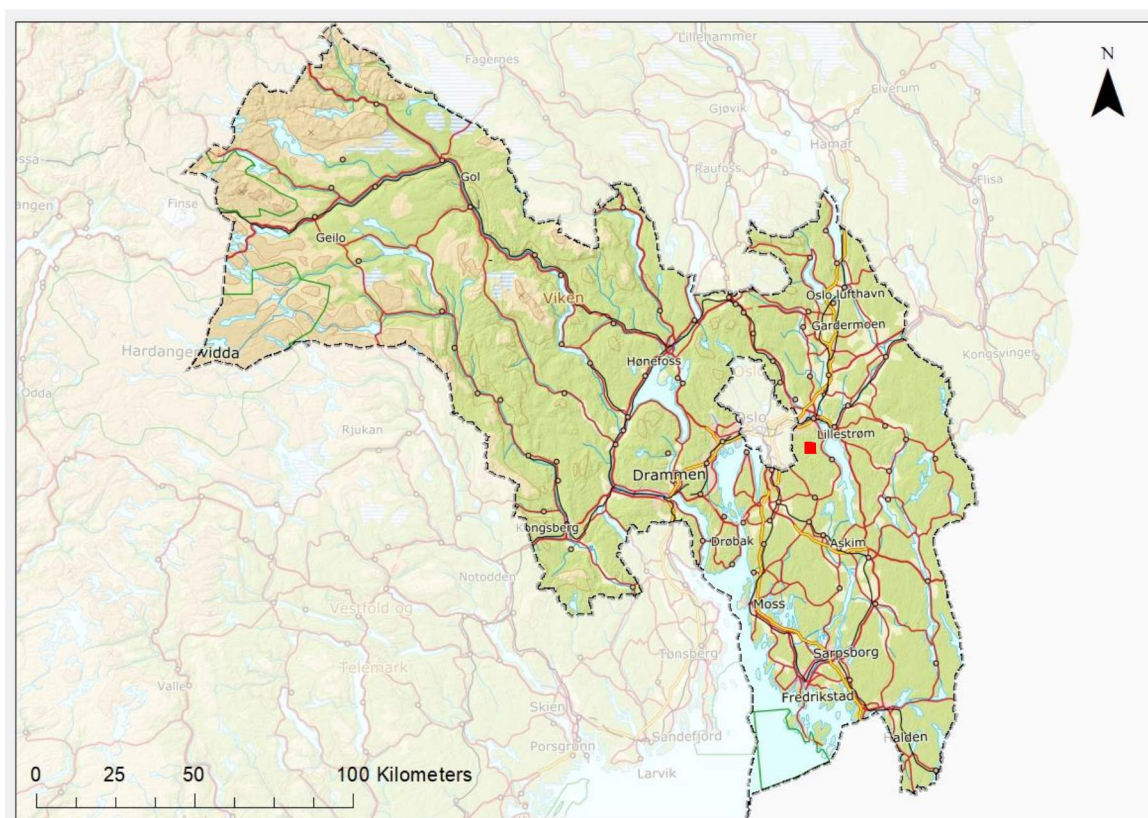
Vanja Tørhaug 2021

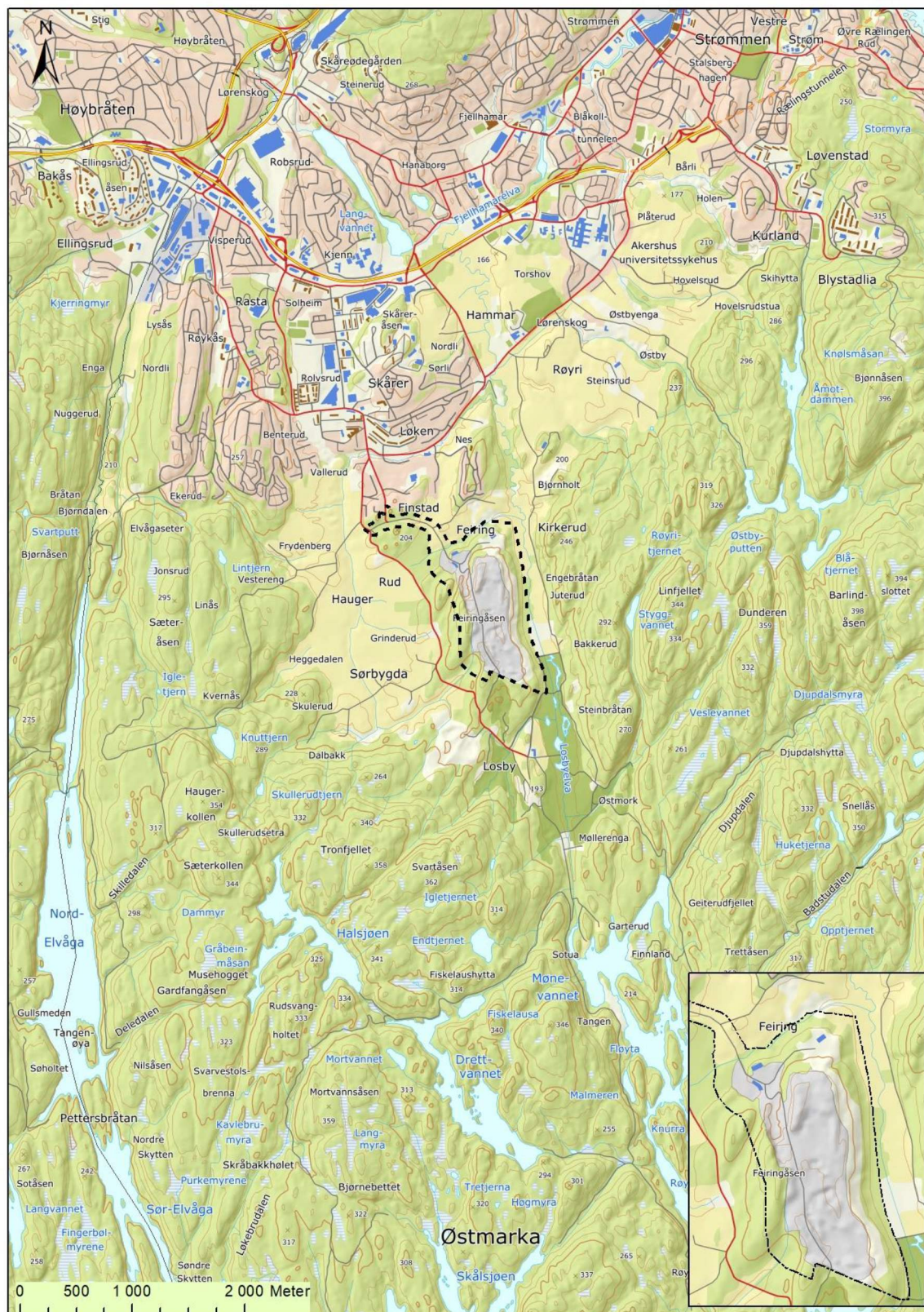
Saksnummer og navn		2018/18575, 2020/1157, Feiringsåsen, Lørenskog pukkverk	
Kommune		Lørenskog	
Gårdsnavn – gnr./Bnr.		93/6, 91/13 mfl	
Oppdragsgiver		Grindaker AS	
Utført av	Periode	Type arbeid	Timer
Vanja Tørhaug	03.06. 2020	Forarbeid	4
Vanja Tørhaug og Kristin Orvik	04.-05. og 7.06..2020	Registrering	30
Vanja Tørhaug	09. -11.01.2021	Etterarbeid	22,5
Sum			
Faglige konklusjoner		Askeladden ID	
	Automatisk fredet kulturminne		
x	Ikke automatisk fredet kulturminne	ID274616, 274706. 274707 og 274709	
	Fra før kjent kulturminne		
	Utgravd i forbindelse med registreringen		
	Ingen funn		
Naturvitenskapelige prøver		Antall	

Innhold

Bakgrunn for registreringen	6
Sammendrag.....	6
Deltakere og tidsrom.....	6
Områdeskildring.....	6
Kulturminner i området	7
Steds- og gårdsnavn	7
Metode.....	8
Overflateregistrering.....	8
LiDAR.....	8
Undersøkelsen	9
Resultater	11
Konklusjon.....	16
Litteratur	17

Figur 1: Kart over Viken med planområdet i Lørenskog kommune

Figur 2: Kart over planområdet Feiring i Lørenskog kommune.

Bakgrunn for registreringen

I forbindelse med ny reguleringsplan av området Feiring Bruk, Lørenskog pukkverk i Lørenskog kommune foretok Viken fylkeskommune en arkeologisk registrering.

Ut fra områdets topografi og nærhet til automatisk fredete kulturminner varslet Viken fylkeskommune i brev om behov for en arkeologisk registrering, jf. kulturminneloven § 9. Hensikten var å undersøke om reguleringsplanen kommer i konflikt med automatisk fredete kulturminner.

Sammendrag

Det ble foretatt en registrering av området. Det ble ikke funnet automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet. Det ble registrert en tuft ID 274616 og tre rydningsrøyser, ID 274706, 27407 og 274709. Disse er alle fra nyere tid og er ikke automatisk fredete kulturminner. Tufta og rydningsrøysene kan dateres til nyere tid, trolig til 1800-tallet eventuelt tilbake til 1700-tallet.

Deltakere og tidsrom

Registreringen ble utført av feltarkeolog Vanja Tørhaug og Kristin Orvik. Feltarbeidet ble gjennomført i tidsrommet 4.-5. juni og 7. juni 2020.

Områdeskildring

Området ligger ved Feiring Bruk i Lørenskog kommune. Planen ligger innenfor eksisterende Feiring Pukkverk og tilgrensende område. Området omkring pukkverket består av tett skog og terrenget er kuppert og bratt med flere koller slik som Rudkollen og Feiringåsen i vest på 250 m høyde. I øst like utenfor planen ligger elva Losbyelva på 155 moh. Planområdet avgrenses av Bakkenrudveien i øst og Feiringveien i nord. I øst er området avgrenset av skog. Losbyveien går i nord-sørlig retning i utkant av skogsterreng og går mot Losby god som ligger sør for området. Området ligger på 160 til 220 moh. Vegetasjonen er gran- og løvskog og undervegetasjon er gress, mose og bregner.

Kulturminner i området

Det ligger flere kjente kulturminner sør for området ved Losby sør for området, og disse er av typen røyser og rydningsrøyser, ID 5844, 66246, 45310, 72788, 35311, 15664, 25459. Flere av disse dateres til nyere tid og ligger i utkant av flater og dyrka mark til brukene under Losby gård. De er tolket som spor etter åkerbruk og rydding tilknyttet husmannsplassene under Losby gård, gnr 91, bnr 1.

Figur 3: Oversyn område i øst, sett mot nordøst.

Figur 4: Oversyn område i sør, sett mot sør.

Steds og gårdsnavn

Feiring er en matrikelgård i Lørenskog kommune, gnr. 93. Feiring grenser mot gårdene Losby i sør, Våler, Rud og Finstad i vest og Nes i nord.

Navnet var egentlig *Fegringar*, dannet av adjektivet *fagr*. Gammel uttale er *fæ`ring*.

Feiring ble trolig ryddet i sein vikingtid, men etter at gården var delt i to bruk en periode, ble den en ødegård i seinmiddelalder. Den var igjen i bruk senest 1560. Lørenskog kirke eide deler av den på 1300-tallet. Omkring 1600 var gården fullt ut kirkegods, og det var den inntil 1765,

Bruket Feiringhagen, er en tidligere husmannsplass, og det ligger hus her fra ca 1840.

I Feiringsåsen ble det i 1960 funnet forekomster av granittisk gneis. Feiring Bruk åpnet i 1962 med steinknuseri.

Våler er en matrikelgård, gnr. 92 Navnet var opprinnelig *Válr*, som viser at gården i sin tid ble ryddet ved brenning. Den gamle uttalen er *vå`ler*. Det er antatt at gården ble ryddet i slutten av vikingtid. Gården ble delt i høymiddelalderen og øde i seinmiddelalder. Den ble eget bruk igjen senest i slutten av 1500-tallet. Oslo Hospital var eneeier til 1736. I 1757 ble gården selveierbruk.

Gården er delt opp og brukene Nordre Våler, Østre Våler og Vestre Våler med bygninger tilbake til 1840-årene. Det er også bruk fra tidligere husmannsplasser under gården, med plassen Vålerhagen med et bevart stabbur fra 1864, plassen Dalbakk har et bolighus som muligens er fra samme tid og Grinda har i dag en bolighus med innbygd husmannsstue.

Sør for området ligger Losby gård, gnr 91, bnr 1 som er den største gården i kommunen med eiendommer som utgjør nesten halvparten av arealet i Lørenskog. *Loptsbýr*, der første ledd er mannsnavnet Loptr, mens andre ledd betyr gård. Losby ble trolig utskilt fra den gamle gården Mork i seing vikingtid. Under gården var det flere husmannsplasser fra 1700- og 1800-tallet, der den eldste Morkbråten går tilbake til 1720-tallet like søvest for planområdet.

Metode

Ved denne registreringen ble det benyttet overflateregistrering og LIDAR som metode.

Overflateregistrering

I skog og utmark blir området befart til fots og gjennomgått systematisk for å se etter synlige kulturminner, som gravhauger/røyser, steinstrenger, kullmiler, tjæremiler, tufter, hulveier mfl. Undergrunnen blir sondert ved hjelp av jordbor, en ca. 1 meter lang metallstang der det er frest ut et spor som gjør det mulig å ta ut en profil av undergrunnen. Overflatebefaringen gir også grunnlag for planlegging av eventuelle videre undersøkelser. Områdets topografi, undergrunn og plassering i forhold til kjente funn i nærområdet vurderes

LiDAR

I forkant av prosjektet studeres høydekart utarbeidet fra flybåren laserskanning av området (LiDAR). På kartene fremstår terrengformasjoner som høyder og groper tydelig. Disse kan være gravhauger, kullgroper, tjæremile, kullmiler, tufter, hulveier mm. Kartene viser imidlertid ikke med sikkerhet hva terrengformasjonene er og anomalierne må derfor befares.

Undersøkelsen

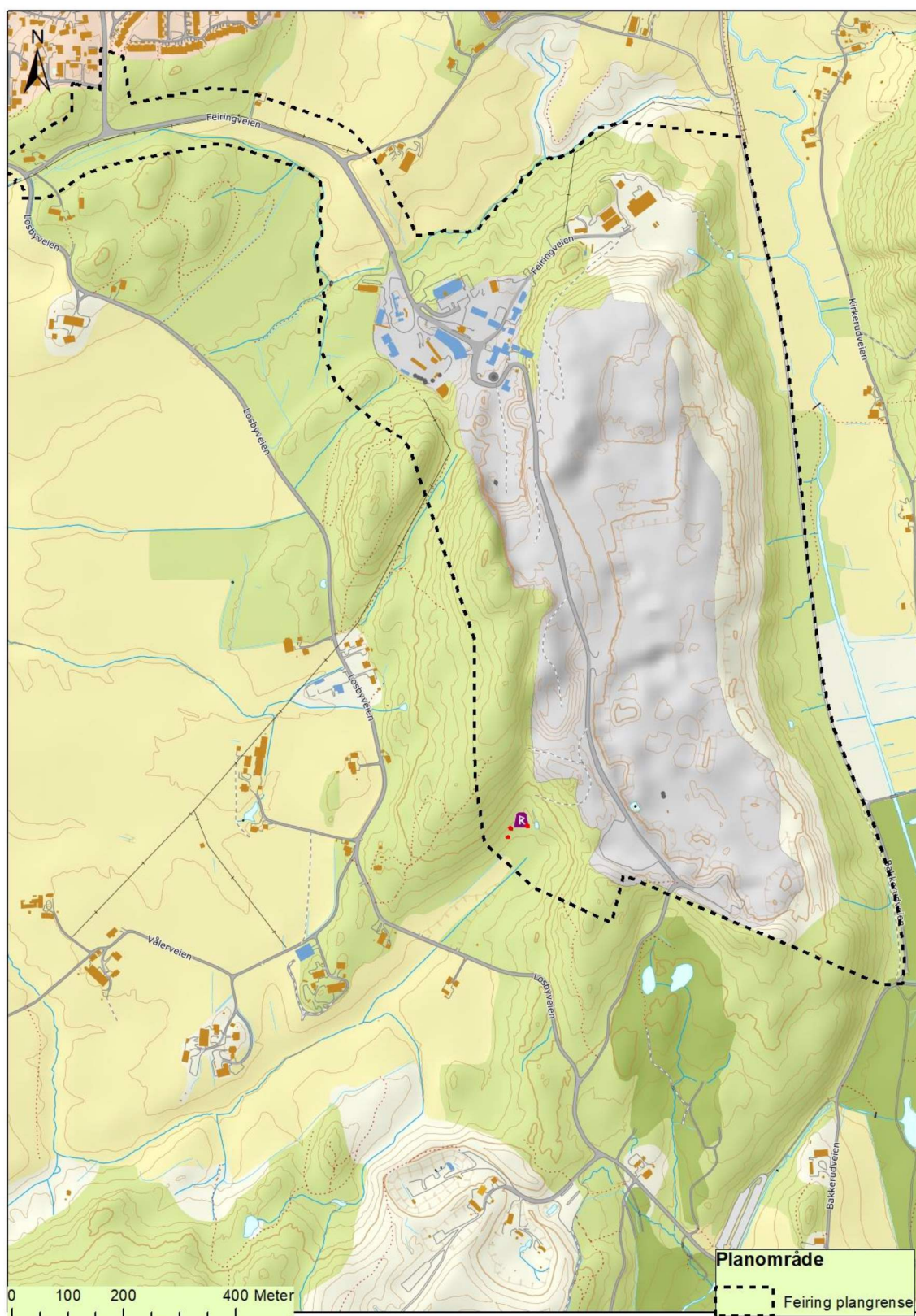
Det ble utført en registrering innenfor planområdet. Området ble gått over og det ble sett etter synlige automatisk fredete kulturminner slik som graver, tufter, røysen kullmiler mm.

Det ble funnet en tuft og 3 rydningsrøysen lengst sørvest i området på en skogsflate like øst for dyrka mark, ID274616, 274706, 274706 og 274709. Disse ligger på et lite område i tett granskog i utkant og øst for dyrka flate. På flybilde fra 1946 er det også skogsterreng i dette området.

Tufta var synlig i overflaten ved registreringen, og på Lidar framsto den som en tilnærmet kvadratisk forsenkning i terrenget. Kulturminnene lå innenfor et areal på ca 40 x 30 m. Det er lite stein i terrenget på skogflaten, og tufta og røysene ligger i utkanten av denne flaten. Det er trolig at det har vært dyrket innenfor dette området, og røysene er stein som er ryddet fra flaten får en åkerflate. Tufta og røysene ble dokumentert og målt inn med C-POS. En C-POS er en avansert GPS med en teoretisk nøyaktighet på 1 cm på innmålingene. Innmålingene kan imidlertid i praksis ha avvik på et par meter i områder med tett vegetasjon slik som her.

Figur 5: Oversyn område i nord, sett mot nord.

Figur 6: Kart over planområdet med registrerte nyere tids kulturminner.

Resultater

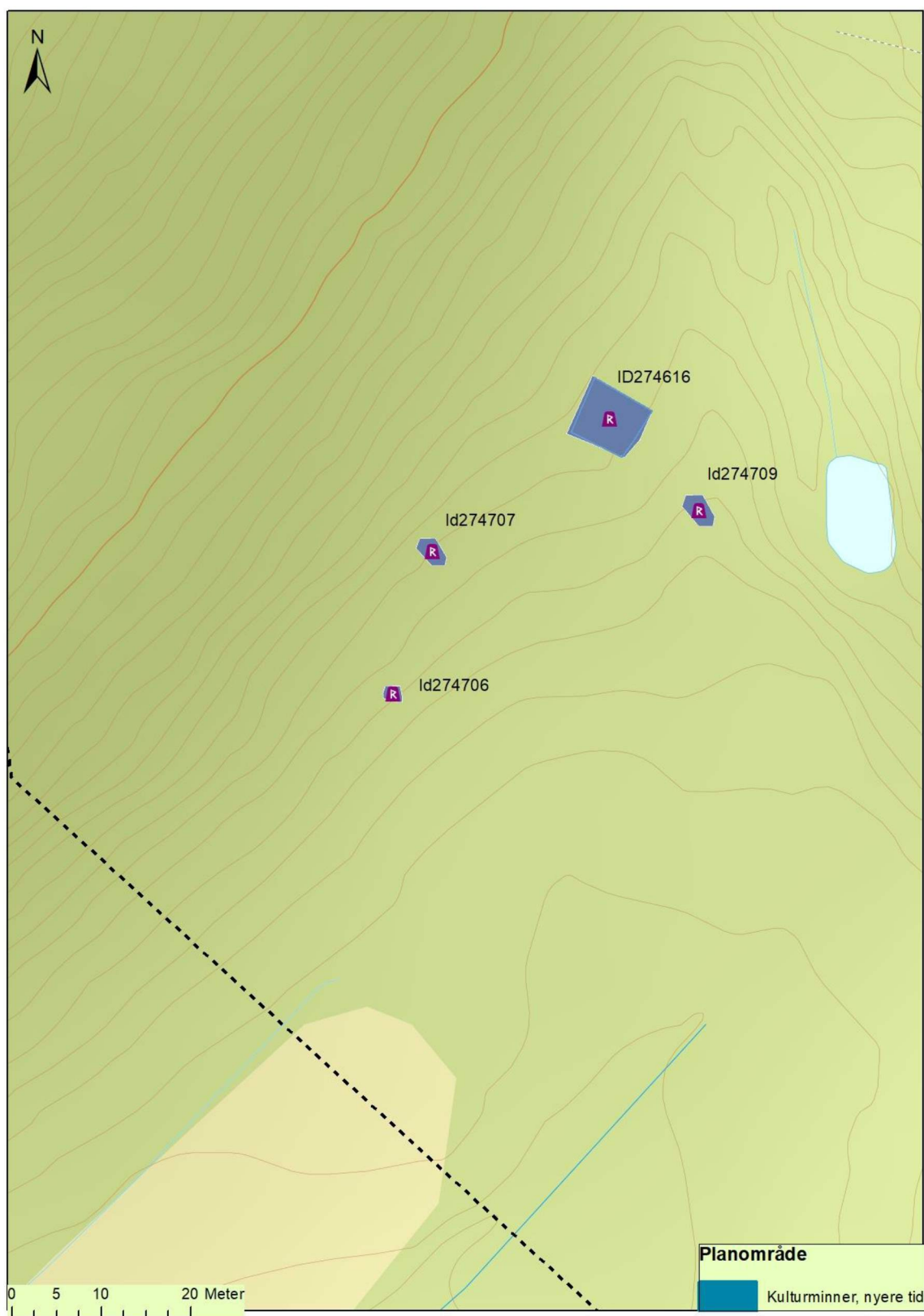
Det ble ikke gjort funn av automatisk fredete kulturminner innenfor planen. Det ble registrert nyere tids kulturminner helt sørvest i området. Det er en tuft og tre rydningsrøyser, ID 274616, 274706, 274707 og 274709.

Nyere tids kulturminner, ID 274616, 274706, 274707 og 274709

Tufta ID 274616 ligger utkanten av skogsflaten nordøst på skogsflate ca 190 moh. Terrenget heller svakt mot sør og i bakkant av flaten stiger terrenget opp mot nordvest. Det er ryddet på flaten og det ligger 3 røyser i ytterkant av flaten Disse røysene består av store og mellomstore stein. Fuktig terreng med bekk ligger i nedkanten av flaten mot sør. Flaten er antatt å ha vært dyrket og er siden grodd til og bevokst med skog. Området har store grantre og det er ingen vegetasjon i skogbunn. Mot sørvest i utkanten vokser det noe mose og bregner. Røysene måler 3 x 2 og 3 x 1,5 m i diameter, Den ene røysa er typisk for rydningsrøyser, hvor stein er ryddet inn mot en jordfast, stor stein. Disse kulturminnene ligger innenfor tidligere gården Vestre Våler gnr 92, bnr 1 med bruk fra tidligere husmannsplasser under gården, med plassen Vålerhagen, Dalbakk og Grinda som er kjent tilbake til 1840-tallet. Kulturminnene kan med sannsynligvis knyttes til gamle småbruk under Våler. Dette ut fra sin beliggenhet og utseende i skog i utkant av dagens dyrka mark.

Figur 7: Tuft ID274616 som ligger sørvest i planområdet, sett mot nordøst.

Figur 8: Kart med nyere tids kulturminner av en tuft ID274616 og 3 rydningsrøyser, ID274706, 274707, 274709.

Tuft ID 274616 ligger lengst sørøst i planområdet på en skogsflate i granskog. En stor forsenkning med firkantet form, med antydning til voll og flat bunn. Den er godt synlig i terreng, men veldig gjengrodd i utkant av flaten og dekket av skogbunn. Tufta ligger plassert på en flate i sør-sørøsthellende terreng og er tolket som hustuft. Diameter er ca 5 x 6 m med rektangulær form. Innvendig mål er 3 x 2,5 m. Veggvoll har en bredde på 1,5 -2 m. Det er jord og ikke synlig stein i voll. Et par stein ligger i nedkanten av vollen inn mot tuftas vegg. En åpning mot sør er tolket som et inngangsparti. Lengden er ca 0,7 m. Det vokser små og store grantre i kanten av og delvis i tufta. Undergrunn er sandjord.

Tuft ID 274616

Hustuft på skogsflate i granskog 190 moh.

Tufta ligger nordøst for åker, 280 m nordøst for Losbyveien.

Retning	Ytre diameter	Indre diameter	Dybde
NØ-SV	5 x 6 m	2,5 x 3 m	0,7 -1 m

Figur 9: Tuft ID 272228, sett mot øst-sørøst.

Rydningsrøys ID 274706

Rydningsrøys i utkant av skogsflate 190 moh. i sørøstvendt hellende terreng med granskog. Røysa består av mellomstore og store stein, 30-50 cm. Steinene er dekket av mose. Røysa måler ca 2 m i diameter.

Figur 10: Skogsflate med rydningsrøyser, sett mot vest.

Rydningsrøys ID274707

Røysa ligger på 190 moh. Røysa er består av steiner lagt inn mot jordfast stein. Steinene er mellomstore og store, 30 – 50 cm.

Retning	Diameter	Form	Høyde
	3 x 2 m	oval	0,3 -0,5 m

Rydningsrøys ID274707

Figur 11: Rydningsrøys ID 274707, sett mot nordøst.

Rydningsrøys ID274709

Røysa ligger på 190 moh. Steinene er mellomstore og store, 30 – 50 cm. Den har en utflytende, rund-oval form. Den ligger 9 m sørøst for tuft og 30 m øst for rydningsrøys ID274707.

Retning	Diameter	Form	Høyde
	3,5 x 2 m	oval	0,3 m

Rydningsrøys ID274709

Figur 12: Rydningsrøys ID 274709, sett mot nordøst.

Konklusjon

Det ble foretatt en arkeologisk undersøkelse Innenfor planområdet ved Feiring bruk i Lørenskog kommune. Det ble ikke gjort funn av automatisk fredete kulturminner i området. Det ble registrert nyere tids kulturminner i planområdet, hvorav 1 tuft og 3 rydningsrøysen på en liten skogsflate sørvest i planområdet.

Januar 2021

Vanja Tørhaug
Feltarkeolog

Litteratur:

Nettside: lokalhistoriewiki.no

Viken viser vei.

Postadresse: Viken fylkeskommune,
Postboks 220, 1702 Sarpsborg
Sentralbord: 32 30 00 00
post@viken.no

